

ม.จ. สุภัทรดิศ ดิศกุล ทรงวิจารย์

ศิลปะและประวัติศาสตร์สุโขทัย

กรมศิลปากรจัดพิมพ์เนื่องในวันเด็กแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๕ ขนาด ๘

หน้ายก ๔๐ หน้า มีรูปอยู่ตอนท้ายเล่ม ๑๕ หน้า

ในตอนต้นหนังสือมีคำนำของท่านอธิบดีกรมศิลปากรกล่าวว่า ในโอกาสวันเด็กแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๕ นี้ กรมศิลปากรได้จัดนิทรรศการพิเศษเรื่อง “ศิลปะและประวัติศาสตร์สุโขทัย” ณ พระที่นั่งอิศราวินิจฉัย พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร เป็นเวลาหนึ่งเดือน เริ่มวันที่ ๘ มกราคม ถึงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕ ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ขึ้น

หนังสือเล่มนี้ประกอบด้วยบทความหลายเรื่อง เรื่องแรกคือศิลปะสมัยสุโขทัย

๑๑๖๑ โบราณคดี

ของศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี นายเขียน ยิ้มศิริ แปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ ความจริงบทความเรื่องนกรมศิลปากรได้เคยตีพิมพ์แล้วเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ สำหรับถวายพระภิกษุสามเณรที่เข้าชมนิพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร และเนื้อเรื่องที่ท่านศาสตราจารย์ศิลป์ได้เขียนขึ้นก็ยังใช้ได้โดยจนกระทั่งปัจจุบันนี้ อย่างไรก็ตามข้าพเจ้าใคร่ขอทักท้วงเพียงเล็กน้อย คือหน้า ๒-๓ ที่ว่า “ตัวอย่างเช่นพระพุทธรูปทางภาคเหนือของไทยที่เรียกกันว่า “สมัยเชียงแสน” นั้น แม้ว่าจะสร้างด้วยสำริดก็ตาม แต่ยังคงมีลักษณะของพระพุทธรูปแบบคุปตะ หรือแบบคุปตะสมัยหลัง ซึ่งสร้างด้วยศิลา ปรากฏว่าให้เห็นอยู่” น่าจะเป็น “ลักษณะของพระพุทธรูปอินเดียแบบปาละ” มากกว่า หน้า ๑๓ บรรทัดสุดท้าย “พระประธานปางสมาธิ (พระศรีศากยมุนี) ในพระวิหารหลวงวัดสุทัศน์เทพวราราม” ต้องเป็น “เป็นมารวิชัย” หน้า ๑๕ บรรทัดที่ ๑ “ใช้เป็นเครื่องตกแต่งสันหลังคารูปมกระ ใช้แต่งมุมฐานของหน้าบัน” ต้องเป็น “ใช้เป็นเครื่องตกแต่งสันหลังคา รูปมกระ ใช้แต่งมุมฐานของหน้าบัน”

เรื่องที่ ๒ ประวัติศาสตร์สุโขทัย นางจिरา จงกล เรียบเรียง ข้าพเจ้าขอกล่าวเพิ่มเติมดังต่อไปนี้ คือ

๑. หน้า ๑๘ ที่กล่าวว่าพ่อขุนนาวนำถมนบิศาพ่อขุนผาเมืองเคยครองเมืองสุโขทัยอยู่ก่อนนั้น ข้าพเจ้าเห็นว่ายังไม่มีหลักฐานเพียงพอ เพราะถ้าไปตรวจดูในศิลาจารึกสุโขทัยหลักที่ ๒ จะเห็นว่าหลังคำว่าพ่อขุนนาวนำถมนั้น ข้อความในศิลาจารึกชำรุดแตกหักไปทั้งสิ้น

๒. เรื่องพ่อขุนผาเมืองไม่ครองเมืองสุโขทัยแต่กลับอภิเษกให้พ่อขุนบางกลางท่าว (ปัจจุบัน ศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ณ นคร แนะนำอาจเป็นบางกลางท่าว) ขึ้นครองแทน พร้อมทั้งให้ตำแหน่งของตนที่พระราชอาณาเขตประทานให้นั้น ข้าพเจ้าเข้าใจว่าพ่อขุนผาเมืองตั้งตนไว้ในตำแหน่งสูงกว่า เทียบเท่าพระราชอาณาเขตเดียว พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ (บางกลางท่าว) แต่เดิมอาจเป็นประเทศราชขึ้นต่อพ่อขุนผาเมืองก็ได้ แต่เนื่องจากเราได้ค้นพบศิลาจารึกของราชวงศ์พ่อขุนผาเมืองเพียงหลักเดียว คือหลักที่ ๒ นั้นเอง เราจึงไม่สามารถทราบได้ว่าเรื่องราวต่อไปเป็นอย่างไร ราชวงศ์ของพ่อขุนศรี

อินทราทิศย์จึงกลับมาให้ความสำคัญกว่า

เรื่องที่ ๓ การเมืองของสุโขทัยจากศิลาจารึกหลักที่ ๔๕ และ ๖๔ นายนิคม มุสิกคามะ เรียบเรียง เรื่องนี้ถ้านำไปเปรียบเทียบกับเรื่องที่ ๒ ก็จะเห็นได้ว่าการตีพิมพ์หนังสือเล่มนี้ทางกรมศิลปากรคงมิได้ตั้งใจให้ใครเป็นบรรณาธิการ เพราะบทความที่ ๓ เรื่องมีที่ขัดแย้งกันอยู่เป็นข้อสำคัญ คือ นางจिरา จงกล กล่าวว่าปู่พระยาไสสงครามมิได้เป็นกษัตริย์สุโขทัย (หน้า ๒๒) แต่นายนิคม มุสิกคามะ ว่าเป็น (หน้า ๒๘) เรื่องนี้ทางกรมศิลปากรอาจปล่อยให้ท่านเป็นผู้แต่งเสนอความคิดของแต่ละท่าน เพื่อให้ผู้อ่านวินิจฉัยเอาเองก็ได้ อย่างไรก็ตามถ้าคำนึงถึงคำนำของท่านอธิบดีกรมศิลปากรที่ว่า “เรื่องที่น่าสนใจในโอกาสนี้อยู่ในหลักสูตรของโรงเรียน ทั้งประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จึงหวังว่านิทรรศการเรื่องศิลปะและประวัติศาสตร์สุโขทัย จะช่วยส่งเสริมความเข้าใจแก่เยาวชนให้เกิดความชื่นชม” แล้ว ก็จะเห็นว่าออกจะลำบากอยู่ที่เยาวชนจะเลือกเอาเองว่าจะเชื่อข้างฝ่ายใด ข้าพเจ้าเองมีความเห็นคล้อยไปตามนางจिरา จงกล ว่าพระเจ้าแผ่นดินสุโขทัยในจารึกหลักที่ ๔๕ น่าจะมีคำว่าปู่พระยานานาหน้าพระองค์

เรื่องที่ ๔ ประเพณีไทยสมัยสุโขทัย น.ส. ทศนี นาวิกชีวิน เรียบเรียง เห็นได้ว่ารวบรวมมาจากจารึกและหนังสือต่าง ๆ และความจริงน่าจะเรียบเรียงได้ยาวกว่านี้อีกมาก

สิ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่งในหนังสือเล่มนี้ก็คือรูปภาพการเรียงเครื่องถ้วยชามและภาชนะเข้าเตาสังโลก ซึ่งหน่วยศิลปากรที่ ๓ ส่งมานี้ ด้วยกันทั้งหมด ๔ ภาพ

ต่อจากนั้นเป็นภาพถ่ายพระพุทธรูปและเครื่องสังโลกสมัยสุโขทัย ทั่วยเล่มมีรายพระนามและรายนามผู้ให้ยืมศิลปวัตถุมาจัดตั้งแสดง

สรุปแล้วการจัดนิทรรศการศิลปะและประวัติศาสตร์สุโขทัยครั้งนี้ประโยชน์ ถ้าจัดการแก้ไขข้อบกพร่องเล็กๆ น้อยๆ ในการจัดตีพิมพ์หนังสือคู่มือดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว ก็คงจะเป็นประโยชน์ยิ่งขึ้น.